

Handreiking

Organiseren van (individuele) begeleiding voor jeugdigen die met moeite of tijdelijk niet naar school gaan en het toepassen van onderschrijding onderwijstijd

Deze handreiking is opgesteld door de werkgroep Innovatie Dekkend Netwerk. Deze handreiking biedt handvatten voor scholen en professionals die te maken hebben met jeugdigen met complexe problematiek en als gevolg hiervan (dreigen te) verzuimen of thuis te komen zitten.

Innovatie Dekkend Netwerk is een platform in opdracht van de samenwerkingsverbanden primair onderwijs¹ en gemeenten in Holland Rijnland. Vanuit Innovatie Dekkend Netwerk ontvangen gemeenten en onderwijs informatie om de aansluiting tussen onderwijs en jeugdhulp te verbeteren. Innovatie Dekkend Netwerk startte in 2018 met een onderzoeksfase. Na de onderzoeksfase volgde een pilotfase en inmiddels is er sprake van een implementatiefase. Tijdens de implementatiefase werkt Innovatie Dekkend Netwerk aan handvatten en kaders zodat professionals, beleidsmedewerkers kunnen werken aan oplossingen die goed onderbouwd, duurzaam en 'herhaalbaar' zijn voor jeugdigen die, ondanks dat ze kunnen leren, (dreigend) thuiszitter zijn. Innovatie Dekkend Netwerk vormt een van de inspiratieregio's van het traject Met Andere Ogen.
www.aanpakmetandereogen.nl

¹ Stichting SWV Passend Onderwijs Rijnstreek, Passend Primair onderwijs regio Leiden, Stichting Samenwerkingsverband Primair Onderwijs Duin- en Bollenstreek

Inleiding

Op de scholen in Holland Rijnland zijn JGT'ers/ambassadeurs en IB'ers aanwezig om na te denken over passend aanbod van onderwijs en zorg. In de meeste gevallen gaat het om jeugdigen die naar school gaan en die aanvullend zorg nodig hebben. De jeugdhulp wordt dan aanvullend op het schoolprogramma georganiseerd, buiten schooltijden.

Sommige leerlingen ervaren intensieve problematiek. Het lukt niet (meer) om de hele week onderwijs te volgen. De leerlingen hebben begeleiding nodig, soms thuis, vaak op school. Soms is onduidelijk of de begeleiding een taak is van onderwijs of van jeugdhulp. De discussies worden in enkele gevallen gevoerd tot aan de rechtbank aan toe. Deze handreiking biedt handvatten om zoveel mogelijk duidelijkheid te geven over verantwoordelijkheden van onderwijs en zorg bij het organiseren van begeleiding en het onderschrijven van onderwijstijd.

Ook worden veel voorkomende vragen van scholen en JGT'ers/ambassadeurs beantwoord. De handreiking gaat uit van de wettelijke kaders, beleid en afspraken in Holland Rijnland. Waar nodig zijn verwijzingen opgenomen.

1. Voor welke jeugdigen is dit soort begeleiding nodig?	3
2. Verantwoordelijkheden van onderwijs en zorg	4
3. Samenwerken onderwijs en zorg	7
4. Plan van school, plan van gezin, PGB plan....kan dat niet effectiever?	10
5. Aandachtspunten voor specifieke doelgroepen	11
6. Vragen? Meer weten? Advies nodig?	12
Bijlage 1: Veel gestelde vragen	13

1. Voor welke jeugdigen is dit soort begeleiding nodig?

De jeugdigen hebben beperkingen of gedragsproblemen die een risico vormen voor het volgen van onderwijs, terwijl de jeugdigen wel de cognitieve capaciteiten hebben.

- Jeugdigen op scholen die begeleiding nodig hebben in de klas;
- Jeugdigen die staan ingeschreven maar tijdelijk niet volledig naar school kunnen;
- Jeugdigen waarvoor de vrijstelling niet verlengd wordt en die geleidelijk gaan wennen aan het naar school gaan;
- Jeugdigen die terugkeren uit een behandelsetting. Voor deze jeugdigen geldt dat begeleiding een tussenstap kan zijn om de overgang van behandeling naar school te kunnen maken.

Het bieden van begeleiding kan een taak zijn van zowel onderwijs als jeugdhulp. Wie aan zet is, hangt af van de problemen en de doelen die bereikt moeten worden met begeleiding.

Als scholen signaleren dat het niet goed gaat met leerlingen is het aanvankelijk vaak nog onduidelijk hoe dat komt. Is het drukke gedrag een signaal dat de lesstof te moeilijk is of is er meer aan de hand? Is het verzuim een gevolg van ziekte of problemen thuis of 'spijbelt' de jongere gewoon?

Bovendien kunnen professionals onderling en ouders daarover van mening verschillen. In veel gevallen is wel duidelijk dat onderwijs en zorg moeten samenwerken, maar het definiëren van de scheidslijn tussen onderwijs en zorg lijkt onmogelijk.

Om te bepalen wie wat doet is het allereerst belangrijk om op de hoogte te zijn van elkaars taken en verantwoordelijkheden om vervolgens goed samen te kunnen werken.

Hieronder staan eerst de verantwoordelijkheden beschreven, toegespitst op het onderwerp 'individuele begeleiding'. Daarna staat beschreven wat dit betekent voor de samenwerking. Vervolgens volgt een stappenplan voor de samenwerking bij het organiseren van individuele begeleiding en/of onderschrijven van onderwijstijd.

2. Verantwoordelijkheden van onderwijs en zorg

Verantwoordelijkheid onderwijs

Het onderwijs is verantwoordelijk om te zorgen dat een kind dat extra begeleiding en ondersteuning nodig heeft een passende plek krijgt. Scholen werken daarbij samen in een samenwerkingsverband. De scholen binnen dit verband moeten er samen voor zorgen dat tegemoet wordt gekomen aan de onderwijs- en ondersteuningsbehoefte van leerlingen. Dit is de zorgplicht.

Als de ondersteuningsbehoefte van een leerling vereist dat er een individueel plan wordt gemaakt, moet een school afstemmen met ouders. Het is wettelijk verplicht dat ouders een handtekening zetten onder het 'handelingsdeel' van het plan.

De meeste scholen noemen dit plan een 'OPP': ontwikkelingsperspectief plan. School (de lb'er of zorgcoördinator) moet regie voeren over het plan.

De leerling kan met 'onderschrijding onderwijstijd' tijdelijk minder naar school. School kan in de tijd dat het kind thuis is of naar een zorgboerderij gaat volgens de wet zelf begeleiding (laten) bieden.

Scholen kunnen 'onderschrijding onderwijstijd' aanvragen als een leerling tijdelijk niet volledig naar school kan. De leerling krijgt dan toestemming van de inspectie om tijdelijk minder of niet naar school te gaan. De school moet dan een gedragsdeskundige of arts betrekken om te bepalen of de leerling inderdaad een tijdje 'onderschrijding nodig heeft'. Scholen kunnen dan (volgens de wet) begeleiding bieden in de thuissituatie of zorgen dat er lesmaterialen beschikbaar zijn zodat er toch gewerkt kan worden aan het behalen van onderwijsdoelen. Er staat geen wettelijke plicht benoemt voor het onderwijs om begeleiding te bieden.

Voor de samenwerkingsverbanden primair onderwijs in Holland Rijnland geldt dat scholen aanbieders als de Ambulante Educatieve Dienstverlening of Ondersteuningsdienst West van Aloysius kunnen vragen om leerlingen te begeleiden. Voor sommige leerlingen is heel specifieke ondersteuning nodig. Dan kan de expertgroep benaderd worden.

Verantwoordelijkheid 'zorg'

De gemeenten hebben meerdere taken als het gaat om 'zorg' in aansluiting op het onderwijs.

Taak 1 van de gemeenten: publieke zorg via de jeugdgezondheidszorg (JGZ en GGD)

De taak van de jeugdgezondheidszorg is om de ontwikkeling van alle jongeren in Nederland te monitoren, signaleren en te screenen. De taken liggen vastgelegd in een wettelijk basispakket. De JGZ werkt altijd voor alle jongeren op scholen. Het maakt niet uit, uit welke gemeente de jongeren

komen. Zo worden alle jongeren (via de scholen) uitgenodigd voor de vaste contactmomenten in groep 2 en groep 7 en de tweede klas van de middelbare school. De JGZ speelt een belangrijke rol om in te schatten of een leerling met een geldige reden verzuimt. Een JGZ arts is ook bevoegd om jeugdhulp in te zetten.

Taak 2: Leerplicht

De gemeente is er voor verantwoordelijk dat alle scholen en leerlingen zich houden aan de leerplichtwet. Leerplicht zet zich in voor Jongeren die verzuimen of niet staan ingeschreven terwijl ze ook niet zijn vrijgesteld van onderwijs.

De taken van leerplicht en JGZ ten aanzien van verzuim staan beschreven in een afsprakenkaart.

<https://rbl-hollandrijnland.nl/wp-content/uploads/2019/09/AFSPRAKENKAART-2019-2020.pdf>

Taak 3 van de gemeenten: jeugdhulp

De gemeente is verantwoordelijk voor het bieden van jeugdhulp aan jongeren die binnen de eigen gemeente wonen en ondersteuning nodig hebben bij opgroeien en ontwikkeling. Het bieden van individuele begeleiding hoort bij die taak. De taak van JGT/ambassadeur bestaat uit het in beeld brengen van de ondersteuningsbehoefte van de jeugdige en/of het gezin, zelf hulp en begeleiding te bieden op school en indien nodig specialistische jeugdhulp te regelen.

Er kunnen verschillen zijn tussen JGT'ers/ambassadeurs hoeveel tijd zij hebben om zelf jongeren te begeleiden op school. Dit kan te maken hebben met de 'caseload' maar ook met de opdracht die de gemeente heeft gegeven aan JGT'ers of ambassadeurs. De JGT'ers en ambassadeurs schatten zelf in wanneer een jeugdige individuele begeleiding nodig heeft van een zorgaanbieder (specialistische jeugdhulp).

Voor het betrekken van specialistische jeugdhulp moet altijd een plan worden gemaakt met ouders. Hierin worden de doelen van de hulp vastgelegd. Ouders kunnen dit plan digitaal zelf inzien. Het JGT /de ambassadeur kan samen met de ouders zorgen dat de jeugdhulp wordt geleverd door een aanbieder die gecontracteerd is door de gemeente. De zorg wordt dan 'in natura' geleverd. Ouders hoeven zelf (naast het betrokken zijn bij het plan) niets te regelen. De JGT'er/ambassadeur kan dan een jeugdhulpaanbieder vragen die al leerlingen begeleid in de school.

Soms willen ouders zelf een aanbieder kiezen en onder bepaalde voorwaarden kan dat ook. Dan kunnen ouders een PGB aanvragen. Ze ontvangen een budget waarmee ze zelf hulp kunnen inkopen: ze kiezen zelf een aanbieder, maken afspraken en betalen de hulp met het budget dat zij ontvangen. De school heeft geen invloed op de keuze van ouders.

Als een PGB wordt aangevraagd moeten ouders (naast het hierboven beschreven plan) nog een PGB plan invullen waarin ze aangeven waarom zij een PGB wensen in plaats van de 'zorg in natura', welke doelen zij willen bereiken en hoe zij toezien op de kwaliteit.

Taak 4: leerlingenvervoer

De gemeente is ook verantwoordelijk voor het leerlingenvervoer en jeugdhulpvervoer. Als jongeren tijdelijk minder onderwijs volgen en in plaats daarvan naar een zorgboerderij gaan, kan het een hele puzzel zijn hoe het vervoer geregeld moet worden. De richtlijnen hiervoor staan beschreven in de bijlage 2.

Aandachtspunten

Uit de beschrijving van bovenstaande verantwoordelijkheden blijkt dat:

- School regie moet voeren over een plan voor de leerling op school en dit plan afstemmen met ouders;
- School zelf een taak kan hebben om leerlingen thuis of op school te (laten) begeleiden als het gaat om onderwijskundige ontwikkeling;
- Gemeenten hebben de plicht om begeleiding op school te organiseren als het gaat om psychische ontwikkeling of persoonlijke verzorging voor de jeugdigen die in hun gemeente

wonen.

- Het is inhoudelijk soms lastig te bepalen of er sprake is van onderwijsbegeleiding of jeugdhulpbegeleiding;
- De JGZ kan helpen om te bepalen waarom en leerling tijdelijk niet naar school kan en hoe 'belastbaar' een leerling is.
- Scholen werken voor alle leerlingen uit meerdere gemeenten, JGT en ambassadeur moeten rekening houden met de woonplaats van de leerling.

Let op!

Het kan dus voorkomen dat er sprake is van twee (of soms zelfs drie) plannen. Ouders en/of jongeren kunnen al een hulpvraag hebben gesteld voordat school problemen signaleert. Dan is er mogelijk al een gezinsplan voordat school een plan heeft gemaakt. Andersom kan school een plan hebben gemaakt en in dit plan kunnen doelen zijn opgenomen die alleen bereikt kunnen worden met inzet van jeugdhulp. Het beleid vereist dan dat er ook een gezinsplan wordt gemaakt.

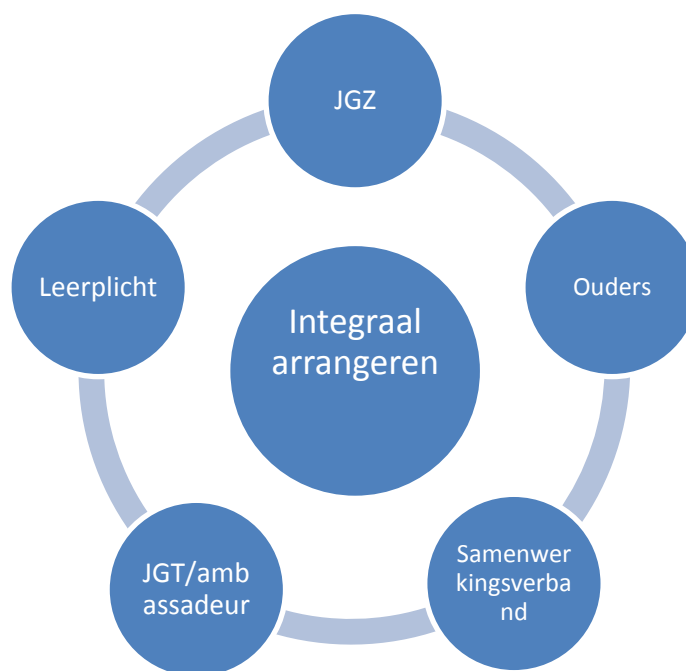
3. Samenwerken onderwijs en zorg

Gemeenten en onderwijs hebben afgesproken dat ze de samenwerking willen bevorderen met de werkwijze 'Integraal arrangeren'.

De werkwijze 'integraal arrangeren' gaat uit van de regierol van school als het gaat om de onderwijs- en ondersteuningsbehoefte van de leerling. De JGT'er/ambassadeur denkt net als de JGZ consultatief mee met de school. Als er vermoeden is dat individuele begeleiding nodig is op school of thuis, moet school samen met ouders een plan maken.

School kan bij het maken van dit plan ook samenwerken met de JGT'er/ ambassadeur en/of de arts van de JGZ.

Soms is er al een JGT'er of ambassadeur betrokken bij de leerling. Dan moet die JGT'er/ambassadeur betrokken worden bij het maken van het plan, zodat het (bestaande) gezinsplan en schoolplan zoveel mogelijk op elkaar aansluiten.

Wat dit betekent voor het organiseren van individuele begeleiding

Als een leerling volgens school begeleiding nodig heeft om onderwijs te kunnen volgen, gelden de volgende uitgangspunten:

- school is verantwoordelijk voor het initiëren van een overleg met ouders als school de problematiek signaleren;
- school kan² (volgens de wet) zelf begeleiding bieden, op school en thuis, als het gaat om onderwijskundige begeleiding;

Integraal arrangeren is het samen bedenken, maken en uitvoeren van een plan waarmee onderwijs- en ondersteuningsdoelen gerealiseerd worden.

² De variawet biedt scholen de mogelijkheid om een leerling onderwijstijd te laten onderschrijven. De wet schrijft niet voor in welke situaties dit verplicht is. De school schat dus zelf in, samen met ouders en andere professionals, of de leerling tijdelijk minder onderwijs gaat volgen en of/welke begeleiding thuis nodig is.

- gemeenten (JGT, ambassadeurs) zijn verantwoordelijk voor het organiseren van begeleiding als het gaat om gedrags- of ontwikkelingsproblemen en persoonlijke verzorging (ook op school)

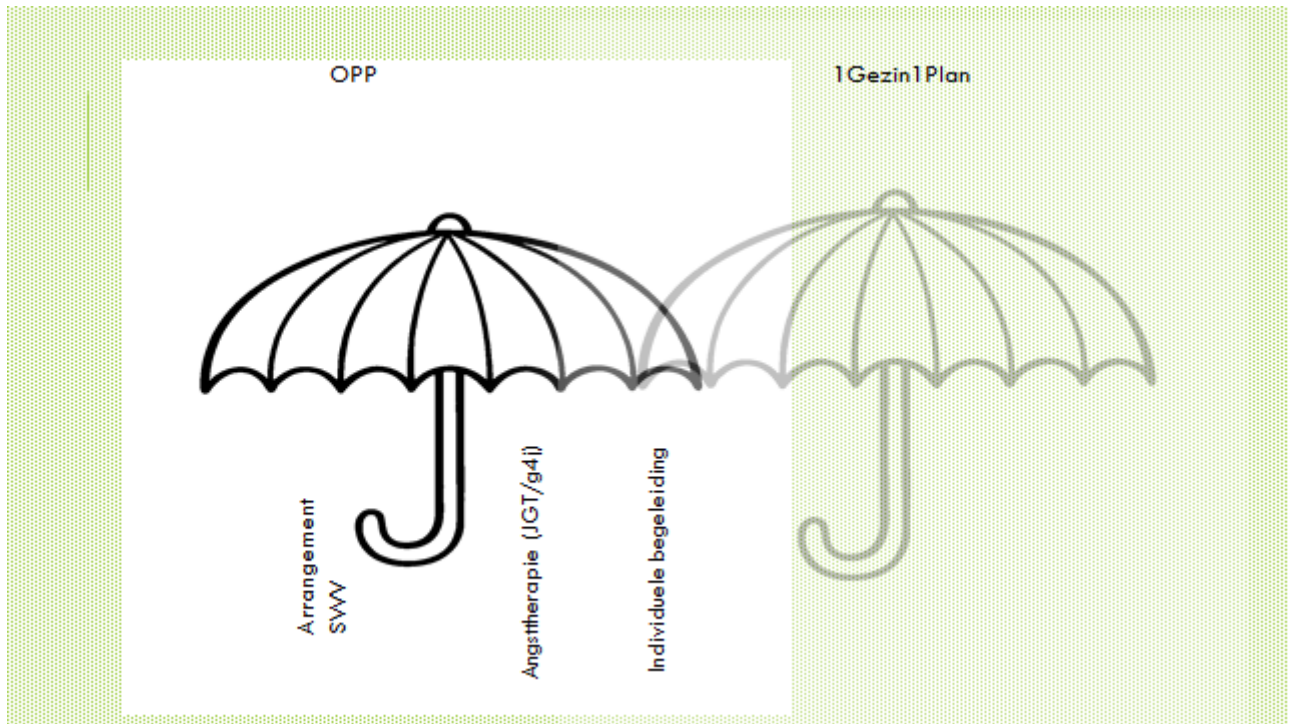
1. School organiseert een overleg met ouders en leerling en nodigt daarbij JGT of ambassadeur uit.
2. Tijdens een of meerdere gesprekken wordt in beeld gebracht wat het kind aankan en nodig heeft, indien nodig wordt de JGZ betrokken;
 - a) De JGT'er/ ambassadeur biedt ouders aan, vraagt ouders of zij behoefte hebben aan ondersteuning thuis voor hun kind of gezin, zo ja dan draagt de JGT'er /ambassadeur ervoor zorg dat dit plan tot stand komt met ouders.
 - b) Er worden onderwijs- en ondersteuningsdoelen benoemd voor het verbeteren van de deelname aan onderwijs voor maximaal de komende zes maanden, deze worden vastgelegd in het OPP;
 - c) Indien begeleiding nodig is worden doelen voor begeleiding in de thuissituatie en op school met ouders, JGT/ambassadeur en onderwijs besproken en vastgelegd in het OPP;
 - d) School maakt de afweging of onderschrijding onderwijstijd moet worden aangevraagd en betreft daarbij een gedragsdeskundige of arts (dit kan ook de JGT'er, medewerker van het samenwerkingsverband of arts zijn).
 - e) Aan ouders wordt (indien van toepassing) gevraagd om in te stemmen met de aanvraag 'onderschrijding onderwijstijd'.

3. Ouders stemmen in met het plan van aanpak en zorgen indien nodig voor de juiste voorwaarden in de thuissituatie voor de te bereiken doelen in het plan. Indien gaandeweg blijkt dat ouders hierbij langdurige ondersteuning nodig hebben, dan draagt JGT /ambassadeur zorg voor een eerste afspraak zodat een gezinsplan kan worden opgesteld;

Bij stap 2a. Het meedenken met school over een plan voor een leerling is een van de taken van een JGT'er en/of ambassadeur. JGT'er en ambassadeur kunnen (volgens de werkwijze in dit document) samen een plan maken voor de leerling op school. Een andere taak van JGT'er en/of ambassadeur is om een plan te maken als blijkt dat ouders/jeugdigen ondersteuning thuis nodig hebben. Dit plan duiden we vaak aan met de term '1gezin, 1 plan'. Dit is een ander plan dan het plan dat scholen vaak maken. De JGT'er of ambassadeur die met school meedenkt zal altijd alert moeten zijn of '1 gezin, 1 plan' ook nodig is. Zo ja, dan zorgt de JGT'er of ambassadeur ervoor dat dit plan (naast het plan van school) óók tot stand komt. Als ouders hiervan geen gebruik willen maken, moet er wel alsnog planmatig gewerkt worden als er voor de jeugdige jeugdhulp nodig is (ook vanwege beroepsregistratie-eisen). De werkwijze zoals beschreven in dit document voorziet in de planmatige werkwijze die voor JGT en ambassadeurs vereist is en past tegelijk bij de werkwijze waar scholen zich volgens de wet aan moeten houden.

4. Ouders, school en JGT/ambassadeur bevestigen de afspraken schriftelijk (een handtekening onder het handelingsdeel OPP is voldoende).
5. De benodigde ondersteuning wordt geregeld door school en JGT (zie toelichting 'gezamenlijk regelen ondersteuning').

- a. JGT zet jeugdhulpbegeleiding in conform de geldende afspraken (zie hiervoor 'inzet jeugdhulpbegeleiding');
 - b. School/samenwerkingsverband organiseert onderwijsbegeleiding.
6. Het plan wordt regelmatig geëvalueerd aan de hand van de gestelde doelen;
 7. Na een jaar wordt de aanvraag onderschrijving onderwijstijd (indien van toepassing) aangepast of verlengd.

Figuur 2. Als individuele begeleiding wordt ingezet om doelen in het OPP te bereiken, hoeft er geen gezinsplan te worden gemaakt tenzij ouders dit wensen. Als deze begeleiding in de vorm van een PGB wordt ingezet, is er wel een apart plan nodig. Als persoonlijke begeleiding al is ingezet door ouders en deze begeleiding voortaan ook nodig is op school, dan is er al een 'gezinsplan'.

4. Plan van school, plan van gezin, PGB plan....kan dat niet effectiever?

Het feit dat er zomaar sprake kan zijn van een schoolplan, een gezinsplan en een PGB plan is het gevolg van wet en regelgeving.

Niet alleen voor ouders en hulpverleners, maar ook voor scholen leidt dit tot onduidelijke situaties. Er zijn soms niet alleen meerdere plannen per kind, maar een school kan ook te maken krijgen met meerdere aanbieders. Zeker op scholen voor speciaal onderwijs is bekend dat dit veel gebeurt. En ja....dat kan effectiever.

Wat je als school en JGT/ambassadeur zelf kunt doen:

- a) Probeer zoveel mogelijk op basis van het plan op school jeugdhulp in te zetten als deze jeugdhulp nodig is op school. Dan houd je als school overzicht over de aanvragen begeleiding.
- b) Probeer zoveel mogelijk steeds met dezelfde JGT'er/ambassadeur deze plannen te maken. Ook de JGT'er/ambassadeur houdt dan zicht op het aantal aanvragen van begeleiding en kan proberen om zoveel mogelijk steeds dezelfde aanbieder te vragen;
- c) Vraag vooraf toestemming aan ouders of zij er problemen mee hebben als de begeleider ook aandacht besteed aan andere kinderen. De begeleider werkt met het kind in de context van de klas. Soms kan het ook voor het kind die behoefte heeft aan begeleiding fijn zijn als de begeleider zich niet 'verplicht' voelt om alleen aandacht te geven aan het kind voor wie de begeleiding is aangevraagd. Dat kan ook in het belang zijn van het kind voor wie de begeleiding is aangevraagd;
- d) Adviseer als school nooit aan ouders om een PGB voor begeleiding aan te vragen. Ouders hebben geen recht op een PGB, ze hebben recht op begeleiding voor hun kind als het JGT of de ambassadeur beoordeeld dat er een jeugdhulpvraag waarvoor gespecialiseerde jeugdhulp nodig is. Een school die ouders adviseert om een PGB aan te vragen ontnemt de JGT'er/ambassadeur de kans om met ouders breed te verkennen wat er nodig is. Bovendien vraag je dan feitelijk om een situatie waarin meerdere plannen gemaakt moeten worden voordat de begeleiding kan starten. Bovendien kunnen ouders met een PGB zelf een aanbieder kiezen en is de kans groot dat er een nieuwe onbekende aanbieder binnen je school werkzaam zal zijn.

Wat er door gemeenten en ministeries wordt gedaan.

De gemeenten en onderwijs hebben afgesproken dat ze jeugdhulp op school zo effectief mogelijk willen organiseren. Onderzocht wordt hoe dit georganiseerd kan worden, daarbij wordt ook gekeken naar voorbeelden zoals in Amsterdam. <https://www.amsterdam.nl/sociaaldomein/beleid-jeugdhulp/specialistische/>

Voor scholen die te maken hebben met zowel begeleiding vanuit jeugdhulp, WLZ als zorgverzekerde zorg (met name cluster III scholen zoals de Thermiek) wordt landelijk onderzocht hoe deze begeleiding collectief aangeboden kan worden.

5. Aandachtspunten voor specifieke doelgroepen

Aandachtspunten voor jeugdigen die geoorloofd verzuimen

Het kan voorkomen dat jeugdigen geoorloofd verzuimen. Ze melden zich langere perioden of zeer regelmatig af bij school. Ondanks de afsprakenkaart kan het voorkomen dat een JGT'er of ambassadeur signaleert dat een jongere mogelijk behoefte heeft aan begeleiding op school. In die situatie vraagt de JGT'er of ambassadeur aan ouders om in overleg met school een plan te maken.

Aandachtspunten voor jeugdigen voor wie de vrijstelling niet wordt verlengd

Sommige jeugdigen zijn (tijdelijk) vrijgesteld van onderwijs. Als de vrijstelling niet wordt verlengd betekent dit dat zij ingeschreven kunnen worden op een school.

Voor deze jeugdigen geldt dat al voorafgaand aan de eerste schooldag moet worden nagedacht over eventueel benodigde begeleiding.

Het samenwerkingsverband weet welke jeugdigen dit betreft en neemt het initiatief om een overleg te organiseren met de school waar het kind wordt ingeschreven en ouders.

Zie punt 7 in de afsprakenkaart

<https://rbl-hollandrijnland.nl/wp-content/uploads/2019/09/AFSPRAKENKAART-2019-2020.pdf>

Aandachtspunten voor jeugdigen die vanuit behandeling terugkeren naar onderwijs

Jeugdigen die in behandeling zijn geweest of tijdelijk residentiele zorg hebben ontvangen krijgen onderwijs bij de instelling. Na afloop van de behandeling zal ook een andere school gezocht moeten worden.

Dit kan de school zijn waar ze vandaan komen of een nieuwe school. Ook voor deze jeugdigen geldt dat er mogelijk behoefte is aan begeleiding. Deze begeleiding moet mogelijk al georganiseerd worden voor de eerste schooldag. De behandelende instelling laat ouders tijdig weten wat de beste plek is voor het kind na behandeling (onderwijs of dagbestedende zorg). Indien de jongere na behandeling naar school kan, wordt het samenwerkingsverband betrokken zodat zij met ouders en school kunnen nadenken over eventueel benodigde begeleiding.

Indien ouders de leerling niet inschrijven (of ze vinden geen passende school) is er sprake van absoluut verzuim. In die situatie draagt leerplicht er zorg voor dat de juiste partijen betrokken worden om ervoor te zorgen dat de leerling passend onderwijs en zorg krijgt.

Aandachtspunt voor leerlingen die intensieve verzorging nodig hebben

Sommige leerlingen hebben intensieve verzorging nodig. Mogelijk is dan niet 'jeugdhulp' maar de WLZ of zorgverzekeraar aan zet. Dit geldt vooral voor SO scholen, bijvoorbeeld de Thermiek.

6. Vragen? Meer weten? Advies nodig?

Het organiseren van begeleiding voor jeugdigen die met moeite onderwijs volgen of zelfs al thuiszitten kan lastig zijn. De meest gestelde vragen zijn te vinden in de bijlage.

In Duin en Bollen, Leidse regio en Rijnstreek kunnen vragen over werkwijze of aanbod voor jeugdigen op het snijvlak onderwijs en zorg gesteld worden aan de expertgroepen.

De vragensteller krijgt advies over de te zetten stappen. De vragen worden ook benut om de informatievoorziening, professionalisering en het beleid aan te passen.

Duin en Bollen

Jack Duivenvoorde	j.duivenvoorden@swv-db.nl	06 44390664
Gelbrich Walda	g.walda@swv-db.nl	06 51501707
Nicole Kik	n.kik@swv-db.nl	06 30776751
Esther Thiele	e.thiele@jgthollandrijnland.nl	06 12337711

Leidse regio

Marije van Leusden	marijevanleusden@pporegioleiden.nl	06 54975915
Jeannette Anker	j.anker@jgthollandrijnland.nl	
Erik Beers (VO)	e.beers@swvvo2801.nl	071 5144801

Rijnstreek

Caroline Voets	c.voets@swvrijnstreek.nl	06 48464440
Linda Bras	l.bras@swvrijnstreek.nl	06 26334059
Bernadette van Moorsel	bernadette.vanmoorsel	06 40571601

Om meer kennis te krijgen van de achtergronden en mogelijkheden zijn de volgende documenten te raadplegen:

Aanvullende informatie:

https://www.ingrado.nl/actueel/announcements/nieuwe_handreiking_onderwijs_zorg_en_de_leerplichtwet

Stroomschema om te bepalen of toestemming moet worden gevraagd aan de inspectie om af te wijken van het aantal onderwijsuren:

<https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwerpen/onderwijstijd/documenten/publicaties/2018/09/24/stroomschema-afwijking-van-het-jaarlijks-minimum-urenaantal>

Informatie over symbiose

<https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwijssectoren/speciaal-onderwijs/wet-en-regelgeving/symbioseregeling-speciaal-onderwijs>

De beleidsregel over 'onderschrijding onderwijstijd'

<http://wetten.overheid.nl/BWBR0041216/2018-08-01>

Bijlage 1: Veel gestelde vragen

Welke risico's zijn er voor de school als een leerling wordt ingeschreven en eerst nog begeleiding nodig is voordat de leerling volledig naar school kan

Wettechnisch geen. Leerlingen die niet ingeschreven staan en die geen vrijstelling hebben zijn 'absoluut thuiszitter'. Deze leerlingen moeten een schoolinschrijving krijgen. Het is juist goed als een school de verantwoordelijkheid op zich neemt voor een kind.

Vervolgens is de leerling ingeschreven en is het wettelijk gezien de taak van een school om een plan te maken. De school handelt conform de wet als zij daarbij een leerling (tijdelijk) de mogelijkheid biedt om op andere wijze onderwijs te volgen. Ook hier is geen risico.

Financieel is er een risico als er investeringen worden gedaan en er geen bekostiging tegenover staat of als er geld vanuit onderwijs wordt overgemaakt naar een jeugdhulpaanbieder. Maar dit risico kan voorkomen worden door in overleg met JGT /ambassadeur na te gaan welke jeugdhulpbegeleiding nodig is.

Inhoudelijk is er een risico dat de leerling niet de juiste ondersteuning krijgt. Maar meestal is dit al een gegeven als een leerling thuiszit. Bij het bedenken en maken van het plan is de belangrijkste vraag of er deskundigen betrokken zijn geweest bij het plan.

Wie draagt de verantwoordelijkheid voor de betreffende leerling?

De school is verantwoordelijk DAT er een plan is voor de leerling. Vervolgens zijn er verschillende partijen die een rol kunnen hebben in dat plan. School draagt de verantwoordelijkheid voor het ontwikkelen van de schoolse vaardigheden, JGT/ambassadeur voor die van jeugdhulp. Ook hier geldt vooral de vraag: Zijn de juiste mensen betrokken geweest bij het maken van het plan? De verantwoordelijkheid is DAT er een plan is, WAT er in dat plan staat is een verantwoordelijkheid van school en samenwerkende professionals.

Hoe zit het met financiën?

Scholen kunnen zelf onderwijsbegeleiding inkopen of 'in natura' beschikbaar stellen. Gemeenten zijn verplicht om jeugdhulp te leveren in natura of PGB als het een jeugdhulpvraag betreft.

Bij inschrijving in het onderwijs kan basisbekostiging en arrangement/TLV benut worden voor de ondersteuning van de leerling.

Wat als de leerling "ergens buiten de school" iets kapot maakt?

Dit valt meestal onder de verzekering die bijvoorbeeld ook van toepassing is op schoolzwemmen op gym. De meeste scholen hebben een verzekering die hierin voorziet. De school zou zelf voor de zekerheid moeten checken of de eigen verzekering op orde is voor dit soort situaties.

Waar is de school of bestuur wel en niet verantwoordelijk voor?

School is verantwoordelijk dat er een plan is. Als de leerling niet volledig naar school gaat en er onderschrijding onderwijstijd wordt aangevraagd moet een gedragsdeskundige of arts betrokken zijn. Als de leerling volledig onderwijstijd onderschrijft is er formeel geen sprake van 'onderwijs'. De school kan onderwijsbegeleiding bieden om ervoor te zorgen dat onderwijsdoelen, ondanks afwezigheid op school, toch gehaald worden.

Hoe zit het met de eindcito?

Het toewerken naar de eindcito is een eis van de inspectie. Sommige jeugdigen passen niet in het systeem zoals we dat nu bedacht hebben: ze kunnen niet in de klas zijn, kunnen geen toetsen afleggen. De variawet biedt de mogelijkheid om tot ongeveer twee jaar toe te werken naar herstel van onderdeelname. Als dat niet lukt, volgt waarschijnlijk een bericht van DUO of de inspectie dat de leerling niet meer bekostigd ingeschreven kan blijven staan. Een school kan een leerling dan niet uitschrijven. In overleg met ouders zal dan waarschijnlijk nagedacht moeten worden over een vrijstelling van onderwijs.

Welke tijdsinvestering wordt verwacht van IB, directie en leerkracht?

Coördinatie op het plan, net als bij alle casussen. Tijdsinvestering kan in eerste instantie meer zijn (als het plan nog bedacht moet worden), maar niet meer dan voor de jeugdigen die nu in het onderwijs zitten en daar aanvullende jeugdhulp op nodig hebben.

Wat is het uiteindelijke doel van wél inschrijven en niet op school zijn?

Het kind een kans geven om terug te keren in het onderwijs. Dat er een school is die de leerling in het oog houdt. Zonder school is de leerling in feite qua onderwijsontwikkeling aan zichzelf overgeleverd. Formeel mag jeugdhulp geen middelen besteden aan onderwijs.

Wat is het voordeel van inschrijving van een leerling terwijl die leerling niet op school kan zijn?

Allereerst dat er een school is die zegt 'ik zet me in voor jou', dat het kind welkom is. En daarna dat een school die verstand heeft van onderwijs meedenkt over wat het kind nodig heeft. Dat er een school is waar terugkeer of deelname aan schoolse activiteiten mogelijk is.

Hoe houdt school zicht op de ontwikkeling van de leerling?

Dit kan door samen met JGT/ambassadeur, ouders en de begeleiders regelmatig te overleggen over de voortgang.

Hoe wordt de uitvoering door de onderwijsbegeleider of jeugdhulpbegeleider aangestuurd?

Door school in samenwerking met JGT/ambassadeur, een mogelijkheid zou zijn om een doel af te spreken voor een jaar (de periode waarvoor onderschrijving kan worden aangevraagd) met ubdoelen per drie maanden. Let op: dat hoeven geen 'grootse' doelen te zijn, als de doelen zich maar in de 'zone van naastbije ontwikkeling' bevinden zoals een bekende pedagoog ooit zei.

Hoe/door wie wordt het OPP + handelingsdeel gevuld en besproken met ouders?

School, maar ook weer met JGT/ambassadeur.

Wat is onderschrijving onderwijstijd en symbiose?

Onderschrijving onderwijstijd en symbiose kunnen door scholen ingezet worden om voor individuele leerlingen tijdelijk af te wijken van het programma.

Onderschrijving onderwijstijd

Sinds augustus 2018 is het mogelijk om een leerling tijdelijk minder te laten deelnemen aan onderwijs als dat vanwege psychische problemen of ziekte nodig is. Het kind volgt dan bijvoorbeeld tijdelijk geen of weinig onderwijs. Voorwaarde is dat school een plan opstelt dat gericht is op terugkeer naar volledig onderwijs. In de tijd dat er geen onderwijs wordt gevolgd op school kunnen jeugdhulp en school een programma vormgeven dat het kind helpt om terug te keren naar school. Als er in deze tijd schoolgerelateerde activiteiten worden verricht dan geldt dit niet mee als onderwijstijd. School kan bijvoorbeeld een docent inhuren die de leerling thuis begeleidt, lesmaterialen beschikbaar stellen.

Afhankelijk van de situatie moet er toestemming gevraagd worden aan de inspectie. Zie hiervoor het stroomschema.

Symbiose

Met symbiose kan een leerling een deel van het onderwijs volgen op een andere school dan waar de leerling staat ingeschreven. Dit kan voor maximaal zestig procent van de onderwijstijd. Deze tijd geldt mee als onderwijstijd. Als een leerling de helft van de tijd bijvoorbeeld alvast deelneemt aan onderwijs in het VO (terwijl de leerling in groep 8 zit) dan is er dus geen sprake van onderwijstijdonderschrijving.

Wat als het realiseren van zo'n programma niet zo soepel verloopt?

Ouders zijn het niet eens met het plan of hebben een andere mening?

School moet ervoor zorgdragen dat een deskundige betrokken is bij het plan. Met het betrekken van JGT/ambassadeur en JGZ is er voldoende kennis aanwezig om in te schatten wat het kind nodig heeft. Ouders mogen meedenken maar hebben uiteindelijk instemmingsrecht op een plan dat voorligt. Leg het best mogelijke plan voor. Als ouders het daar niet mee eens zijn, kunnen ze hun vraag voorleggen aan de geschillencommissie.

Professionals zijn het niet eens met elkaar en/of het proces stagneert?

Leerplicht kan de rol van 'onafhankelijke' procesregisseur vervullen. Indien nodig kan leerplicht et een doorbraaktafel organiseren om de stagnatie te doorbreken.

Belangrijk: doe bij stap 3 geen concessies aan wat het beste voor het kind is omdat bepaald aanbod niet beschikbaar is of misschien nog niet eens bestaat! De doorbraaktafel komt het meest tot zijn recht als daarmee ook het beste aanbod doorgezet kan worden.

Hoe zit het met de zorgplicht en vrijstellingen?

Het bedenken en realiseren van individueel maatwerk valt onder de zorgplicht van scholen als een leerling al staat ingeschreven. We weten echter ook dat er jeugdigen zijn vrijgesteld van onderwijs. Formeel hoeven/kunnen deze jeugdigen niet naar school. Er worden echter steeds meer vragen gesteld bij de vrijstelling. Landelijk wordt de roep steeds vaker gehoord om de vrijstellingen op te heffen of in ieder geval veel minder toe te passen. Het is soms nog best even puzzelen om uit te zoeken wat deze jeugdigen nodig hebben. Tegelijkertijd kunnen we alleen ervaringen opdoen als scholen hun deuren openzetten voor jeugdigen. We hebben scholen nodig die deze leerlingen helpen om geleidelijk toe te groeien naar onderwijs binnen de muren van de school. Dat is spannend, maar nog lang niet zo spannend als voor het kind zelf.

5-stappenplan om een onderwijs-zorg arrangement te maken (NJI, 2018)

1. Verkennen: welke leerling heeft baat bij een arrangement;
2. Betrekken: ga met de benodigde partners om tafel
3. Ontwikkelen: maak een gezamenlijk plan. Focus op de inhoud/elementen.
4. Arrangeren: stel kaders op. Wie organiseert wat, met welke financiën?
5. Activeren: concretiseer het plan en neem tijd voor reflectie
(Bron: NJI)

Bijlage 2: Informatiesheet Jeugdvervoer

Regio Holland Rijnland
Versie juni 2019

1. Inleiding

De Jeugdwet gaat uit van de eigen kracht van ouders. Jeugdhulp is pas van toepassing voor zover de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen ontoereikend zijn. Dit is ook van toepassing op vervoer. Eerst dient te worden onderzocht of ouders het vervoer zelf (deels) kunnen organiseren. Voor vervoer is vaak sprake van maatwerk, het is niet (altijd) in beleidsregels te omvatten en hangt ook af van de situatie van het kind en de ouders / het gezin. Daarom is het van belang dat er korte lijnen zijn tussen de beleidsmedewerker van de gemeente, de medewerkers van het leerlingenvervoer en de medewerkers van het JGt.

2. Opties voor vervoer vanuit de gemeente

Het inzetten van een vervoersvoorziening is beperkt tot het vervoer naar de meest dichtstbijzijnde aanbieder welke, naar redelijkheid, de meest minimaal noodzakelijke en passende zorg zou kunnen bieden. Dit is ter beoordeling van de gemeente, uitgevoerd door het Jeugd- en Gezinsteam. De inhoud van de zorg is hierbij leidend. Een uitzondering hierop wordt gevormd door jeugdhulp met verblijf, indien er een langere wachttijd is dan 8 weken. Dan kan worden uitgeweken naar een andere verblijfsvoorziening.

Voor vervoer naar jeugdhulpaanbieders die verder zijn gelegen dan 20 kilometer buiten de regiogrens geldt dat alleen kosten op basis van openbaar vervoer, of in uitzonderlijk geval eigen vervoer kan worden vergoed.

Als ouders vanwege omstandigheden het vervoer niet kunnen organiseren bestaan vanuit de gemeente de volgende opties:

- a. Vergoeding van openbaar vervoer, dan wel collectief vraagafhankelijk vervoer (zoals een regiotaxi);
- b. Vergoeding van eigen vervoer ter hoogte van €0,19 per kilometer. Dit is het fiscaal vrijgestelde bedrag voor kilometervergoeding bij vervoer, afkomstig uit de cao gemeenten. Onder "eigen vervoer" wordt ook verstaan hulp van familie, vrienden, burens of een vrijwilligerscentrale. Hierbij geldt een vergoeding vanaf 750 kilometer per jaar;
- c. Aangepast vervoer in de vorm van een taxi, of zo nodig een rolstoeltaxi. Hieronder vallen leerlingenvervoer en jeugdhulpvervoer. *Let op: leerlingenvervoer is de enige vorm van vervoer die niet bij het JGt wordt aangevraagd (zie 3.2).*

Er bestaat geen recht op *individueel* vervoer. In uitzonderlijke gevallen *kan* gekozen worden voor een regeling vanuit de hardheidsclausule (vanuit de verordening).

3. Leerlingenvervoer

3.1 Wat is leerlingenvervoer

Deze vorm van vervoer bestaat altijd uit 2 bewegingen:

1. Vervoer vanuit huis / verblijfplaats naar school of een school-zorgcombinatie (ook OZA-projecten) voor leerlingen die hier niet zelfstandig naartoe kunnen, bijvoorbeeld bij ziekte, handicap of gedragsproblemen.

2. Vervoer vanuit school of school-zorgcombinatie naar huis / verblijfplaats of naar een geïndiceerde vorm van specialistische naschoolse opvang (waarbij ouders het kind dan na 17.00 uur zelf ophalen). Onder gebruikelijke zorg van ouders wordt verstaan dat zij hun kind na 17.00 uur zelf ophalen. In zeer incidentele gevallen kan het voorkomen dat dit niet mogelijk is. Dan kan, voor de rit van naschoolse opvang naar huis, jeugdhulpvervoer worden ingezet.

3.2 Aanvraag leerlingenvervoer

Ouders kunnen leerlingenvervoer aanvragen bij de medewerkers leerlingenvervoer van de gemeente. De gemeente beslist of een kind recht heeft op leerlingenvervoer. Regels en voorwaarden zijn opgenomen in de verordening leerlingenvervoer van de gemeente. Soms is de meest dichtstbijzijnde (speciaal onderwijs of speciaal basisonderwijs) school niet altijd het meest passend, omdat de zorgstructuur per school verschilt. Dan kan bij de gemeente worden verzocht de hardheidsclausule toe te passen. Hiervoor is een onderbouwing vanuit school nodig, waarin wordt omschreven waarom die leerling specifiek gebaat is bij die school / zorgstructuur.

3.3. Vervoer tijdens schoolvakanties

Als een aanvraag als leerlingenvervoer is toegekend, maar er is ook vervoer in de schoolvakanties nodig dan kan voor de vakantieperiode(s) **jeugdhulpvervoer** worden aangevraagd.

Voorbeeld: een kind wat normaal gesproken vanuit school naar gespecialiseerde naschoolse opvang gaat en daar nu in de vakanties (deels) naartoe gaat.

Uitzondering: als een OZA-project doorloopt tijdens de schoolvakantie, dan is het in principe leerlingenvervoer.

4. Jeugdhulpvervoer

4.1 Wat is jeugdhulpvervoer

Vervoer van een kind naar en van de jeugdhulplocatie. Uitgangspunt is dat ouders hier zelf verantwoordelijk voor zijn. Als dit niet mogelijk is, wordt het vervoer in sommige situaties en onder bepaalde voorwaarden gefaciliteerd en/of gefinancierd door de gemeente.

4.2 Aanvraag jeugdhulpvervoer

Voor jeugdhulpvervoer (of een combinatie van leerlingenvervoer en jeugdhulpvervoer) wordt de aanvraag gedaan door het JGT bij de medewerkers leerlingenvervoer van de gemeente óf het vervoer wordt uitgevoerd door een door de TWO gecontracteerde aanbieder (zie punt 4.4). Regels en voorwaarden hiervoor zijn opgenomen in de nadere regels jeugdhulp van de gemeente.

4.3 Beschikking jeugdhulpvervoer

Het JGT (namens de gemeente), dan wel de gemeente zelf, geeft een beschikking voor jeugdhulpvervoer af. Geadviseerd wordt beschikkingen af te geven voor bepaalde tijd, bijvoorbeeld een half jaar. Dit omdat een half jaar een periode is waarbinnen hulp wordt verleend en groei/afname problematiek kan leiden tot afname of verandering van de vervoersvraag. In de beschikking wordt opgenomen: rijdagen, rijtijden, afstanden en maximale vergoeding (bij eigen vervoer). De vervoerder en aanbieder ontvangen een kopie. Als na afloop van de beschikking nog

jeugdhulpvervoer nodig is, dan moet dit opnieuw worden aangevraagd door het JGt. Ook als het JGt verder niet (meer) bij de casus betrokken is.

4.4 Afspraken met door TWO gecontracteerde aanbieders over jeugdhulpvervoer

Bij 5 door de TWO gecontracteerde aanbieders maakt vervoer onderdeel uit van de hulpverlening. Hiervoor is geen beschikking nodig. Dit zijn **'s Heeren Loo, Gemiva, Raamwerk, Ipse de Bruggen en Cardea**. Zij kunnen bij de TWO factureren voor vervoer in samenhang met een vorm van daghulp (periode van minimaal 3 uur).

Toeleider en jeugdhulpaanbieder bespreken met elkaar de casus, inclusief de door toeleider vastgestelde noodzaak tot (deel)vervoer. Toeleider en aanbieder spreken af wat aan ouders geboden wordt, aanvullend op de eigen mogelijkheden en nemen dit zo mogelijk op in het 1G1P.

Het komt voor dat de aanbieder geen vervoer kan leveren. Alleen als het probleem bij de aanbieder ligt, bijvoorbeeld door capaciteitstekort in de bus, is de gemeente verantwoordelijk voor een maatwerkoplossing voor het vervoer (via het JGt). Als de aanbieder aangeeft dat zij van mening zijn dat ouders zelf (deels) voor het vervoer kunnen zorgen, hoeft de gemeente het vervoer niet te faciliteren en financieren.

De contactpersonen voor vervoer bij de 5 genoemde aanbieders zijn de volgende:

Aanbieder	Contactpersoon	Telefoonnummer	E-mailadres
Ipse de Bruggen	Mary-José Boer	088 – 9672050	mary-josé.boer@ipsedebruggen.nl
Gemiva	Gerda Rademaker	06-29309117	Gerda.Rademaker@Gemiva-svg.nl
's Heeren Loo	Afdeling klantcontact	088-0363030	klantcontact.noordwijk@sheerenloo.nl
Het Raamwerk	1. Dieuwke van der Plas 2. Corinne de Monyé	06-12097297 0252-373441	d.vander.plas@hetraamwerk.nl c.de.monye@hetraamwerk.nl
Cardea	Helga Gijzenberg	06-42129255	h.gijzenberg@cardea.nl

Vragen of signalen over vervoer bij 1 van deze aanbieders kunnen gesteld worden aan de servicedesk van de TWO via jeugdhulp@hollandrijnland.nl.

4.5 Overige punten

Wat als een kind niet in groepsverband kan worden vervoerd naar een jeugdhulplocatie?

Als er geen oplossing wordt gevonden (in overleg met ouders en vervoeder) om het kind veilig te kunnen vervoeren, bijvoorbeeld in geval van agressie, dan kan ouders een kilometervergoeding worden geboden om het vervoer zelf te organiseren. Er wordt dan een vergoeding geboden voor het aantal kilometers tot de dichtstbijzijnde aangevraagde vorm van hulp. Als ouders kiezen voor een verdere locatie, dan zijn zij verantwoordelijk voor de extra kosten.

Zorg in natura of PGB

Alles wat in deze informatiesheet beschreven staat geldt voor zorg in natura. Wanneer voor jeugdhulp een PGB is aangevraagd en verstrekt kan, onder dezelfde voorwaarden als in dit sheet genoemd, een PGB-financiering voor vervoer worden geboden van maximaal 5 euro per dag. Zie hiervoor de nadere regels jeugdhulp. Het is niet mogelijk om vervoer vanuit zorg in natura in te zetten naast een PGB voor jeugdhulp.

Over deze informatiesheet

De informatie in deze sheet is opgesteld naar aanleiding van de verschillende bijeenkomsten die zijn gehouden in de regio Holland Rijnland rondom jeugdvervoer. Het doel was om met deze bijeenkomsten en de uitwisseling van informatie de uitvoering van jeugdvervoer te faciliteren. In de praktijk zal blijken dat er zich steeds meer situaties voordoen die om aanpassing van de informatiesheet vragen. Deze informatiesheet pretendeert dus niet volledig te zijn en dient verder te worden aangepast door de lokale beleidsmedewerkers vervoer in samenwerking met JGt'ers en de medewerkers leerlingvervoer.